

CJD · BATXILLERAT (1R/2N)

Programació *didàctica*

Cultura Jurídica i Democràtica

EDITORIAL

MARC

GENERAT

profedeconomia.es(CV) — optativa

Decret 108/2022, mod. Decret 103/2026

7 de setembre
del 2026

Resum de referència

Vista ràpida de la programació per a planificar el curs d'una ullada. El desenvolupament complet de cada apartat està més avall.

Dades bàsiques

ELEMENT	DETALL
Etapa i curs	Batxillerat (optativa, ofertable en 1r o 2n)
Matèria	Cultura Jurídica i Democràtica (CJD)
Caràcter	Optativa autonòmica de la Comunitat Valenciana (el centre decidix si l'oferix, en 1r o en 2n)
Marc normatiu	Decret 108/2022 (Comunitat Valenciana), annex de matèries optatives · sense base estatal al RD 243/2022
Càrrega lectiva de referència	2 sessions setmanals · 3 avaluacions
Materials	Llibre (8 unitats), diapositives, arbres de decisió, debats i recursos interactius de profedeeconomia.es

Temporalització per avaluacions

AVALUACIÓ	UNITATS	EIX
1a	U1 Societat i Dret · U2 Ciutadania global i Unió Europea · U3 Constitució i poders de l'Estat	Com es fa i qui fa la norma
2a	U4 Dret civil · U5 Dret laboral i Seguretat Social · U6 Dret tributari	El Dret que ja t'afecta hui
3a	U7 Penal, administratiu, digital i ambiental · U8 Tutela judicial i resolució de conflictes	Què passa quan alguna cosa es trenca

Avaluació d'una ullada

INSTRUMENT	PES ORIENTATIU
Casos pràctics, dictàmens i treball d'investigació jurídica	40 %
Argumentació oral: debats, júri simulat i exposicions	30 %
Proves escrites i tests de comprensió	20 %
Actitud, participació i ús responsable de fonts	10 %

Este resum i el desenvolupament que seguix són la mateixa programació: el resum servix per a planificar; els apartats següents, per a fonamentar i presentar.

Context i marc normatiu

Esta programació desenvolupa la matèria **Cultura Jurídica i Democràtica** de Batxillerat, **matèria optativa** a la Comunitat Valenciana, conforme al **Decret 108/2022**, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat a la Comunitat Valenciana (LOMLOE).

És una matèria **autonòmica pròpia de la Comunitat Valenciana: no té base estatal al Reial Decret 243/2022**. La seua font de referència és, per tant, el currículum autonòmic —l'annex curricular de la matèria publicat per la Conselleria— i no una concreció d'un currículum bàsic estatal. Els centres d'altres comunitats autònomes poden no oferir-la o disposar d'optatives equivalents amb una altra estructura, de manera que convé consultar la normativa autonòmica corresponent abans de reutilitzar esta programació fora de la Comunitat Valenciana.

El centre decidix si l'ofereix i en quin curs: pot oferir-se **en 1r o en 2n de Batxillerat** —l'alumnat només pot cursar-la en un dels dos— i no està vinculada a una modalitat concreta, així que interessa tant a l'itinerari

d'humanitats i ciències socials com a la resta. No és matèria d'oferta obligada per als centres públics: eixa condició la tenen únicament Segona Llengua Estrangera i Informàtica (art. 16 del Decret 108/2022, en la redacció del Decret 103/2026). Abans de presentar-la convé **ajustar-la al Projecte Educatiu de Centre** i al curs en què s'impartisca.

Actualització normativa — què canvia (i què no) amb el Decret 103/2026. El Decret 103/2026, de 26 de juny (DOGV núm. 10396, de 02.07.2026) modifica el Decret 108/2022 i **substitueix íntegrament el seu annex II**, que és el currículum de les matèries comunes i de modalitat. CJD és una **optativa** i el seu currículum — competències específiques, criteris d'avaluació i sabers bàsics— no està en eixe annex, així que **no ha canviat**: el que recull esta programació continua vigent. El que sí que toca el decret i afecta la matèria és l'ordenació: nova redacció de l'**article 16 (matèries optatives)** i de les taules d'optatives per curs, aplicable **des del curs 2026-2027**.

CJD és una matèria de **Dret aplicat a la vida de la persona**. No és una assignatura de teoria de l'Estat ni una introducció acadèmica a la carrera de Dret: els huit blocs recorren les branques de l'ordenament des de la posició del ciutadà —quin contracte firmes, què et descompten de la nòmina, quins impostos pagues, què fas si et reclamen o si reclames— i usen cada branca per a tornar sobre els valors de llibertat, justícia i igualtat que la mateixa matèria situa al centre.

La matèria enllaça amb aprenentatges de l'ESO, en particular amb Geografia i Història i amb Valors ètics i cívics, i amb l'objectiu de l'article 33 de la LOE que el Batxillerat desenvolupe la capacitat d'exercir la ciutadania democràtica i una consciència cívica

responsable inspirada en l'Estatut d'Autonomia, la Constitució i els drets humans. Connecta també amb la meta 4.7 dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Objectius i competències

La matèria contribuïx a les competències clau del perfil d'eixida del Batxillerat, de manera destacada a la **competència ciutadana** (CC) i a la **competència en comunicació lingüística** (CCL), i de forma rellevant a la **competència digital** (CD), la **competència personal, social i d'aprendre a aprendre** (CPSAA) i la **competència emprenedora** (CE) en la seua vessant d'iniciativa i responsabilitat.

Les **competències específiques** de CJD, conforme al currículum de la matèria, són sis:

- **CE1** — Identificar, analitzar i apreciar la presència de valors de llibertat, justícia i igualtat, a través de l'anàlisi de casos concrets, en la cultura democràtica, i relacionar-los amb els principis democràtics que regixen la nostra vida en societat.
- **CE2** — Investigar i analitzar el nostre ordenament jurídic estatal i autonòmic a partir d'un examen contrastat de fonts fiables, i explicar, des d'una perspectiva crítica, la seua repercussió en el funcionament de la societat.
- **CE3** — Identificar i analitzar críticament els principis i valors que regixen el marc jurídic internacional, especialment els vinculats amb la Unió Europea, i explicar les repercussions que tenen sobre el nostre ordenament jurídic i sobre la vida quotidiana de les persones.
- **CE4** — Reconéixer i denunciar, de forma argumentada, els atacs als valors de llibertat, justícia i igualtat en situacions concretes de la vida quotidiana, així com en aquelles que afecten la societat global, i proposar possibles solucions.

- **CE5** — Crear, expressar i interpretar idees i missatges, orals i escrits, amb correcció, coherència i adequació en contextos acadèmics i socials, emprant un llenguatge jurídic eficaç, argumentant les seues opinions de manera coherent i evitant usos discriminatoris de la llengua.
- **CE6** — Buscar, contrastar i compartir informació i continguts digitals en l'àmbit jurídic i social, incorporant l'ús responsable i segur de les TIC, argumentant les potencialitats, repercussions i riscos, personals i jurídics, de les seues accions quotidianes tant en el seu entorn d'aprenentatge com en el seu entorn personal i social.

Cada competència específica es desenvolupa i s'avalua a través dels **criteris d'avaluació** de l'annex curricular vigent, que concreten el grau d'assoliment esperat. La particularitat d'esta matèria és que **CE1, CE5 i CE6 són transversals per disseny**: no hi ha cap unitat on no s'argumente, no es busque una font i no es torne sobre els valors de l'ordenament. El que canvia d'una unitat a una altra és la branca jurídica sobre la qual s'exercixen.

COMPETÈNCIA ESPECÍFICA	ES TREBALLA SOBRETOT EN
CE1 · Valors de la cultura democràtica	Totes les unitats · amb focus en U1 i U3
CE2 · Ordenament estatal i autonòmic	U1, U3 · i com a mètode en U4, U5, U6
CE3 · Marc jurídic internacional i UE	U2 · amb retorn en U7 (protecció de dades, ambiental)
CE4 · Detectar i denunciar atacs als valors	U2, U5, U6, U7
CE5 · Llenguatge jurídic i argumentació	Totes · amb focus en els debats i en U8
CE6 · Cerca i ús responsable d'informació	Totes · amb focus en U1 (fonts) i U7 (identitat digital)

Sabers bàsics

Els sabers de CJD s'organitzen en **huit blocs que segueixen les branques de l'ordenament jurídic**, amb un bloc d'entrada i un altre de tancament processal. Els blocs 1 i 2 són transversals a totes les competències; els blocs 3 a 8 s'associen a CE1, CE2, CE4, CE5 i CE6. Cada bloc correspon a una unitat del llibre.

- **Bloc 1 — Societat i Dret** (transversal): societat, organització i poder; el Dret com a marc regulador de la convivència; conceptes jurídics bàsics; identificació i anàlisi de les fonts del Dret i de les principals normes jurídiques; investigació de les disciplines jurídiques i els seus efectes sobre la vida de les persones.
- **Bloc 2 — Persona i relacions supranacionals** (transversal): consciència de ciutadania global, societat i globalització; subjectes i actors de les relacions supranacionals i del Dret internacional; els drets humans com a garantia de la persona i el funcionament de l'ONU, amb els seus convenis i tractats; anàlisi de la Unió Europea, les seues institucions i l'acervo comunitari.
- **Bloc 3 — Persona i poders de l'Estat** (CE1, CE2, CE4, CE5, CE6): estructura del sistema polític espanyol; la Constitució de 1978 i l'Estat social i democràtic de Dret; les Corts Generals i el poder legislatiu; el poder executiu, el Govern i l'Administració, amb la potestat reglamentària i el govern obert; la Corona; l'organització territorial, l'Estat autonòmic, la Comunitat Valenciana i el seu Estatut d'Autonomia, ajuntaments i diputacions.
- **Bloc 4 — Persona i relacions interpersonals** (CE1, CE2, CE4, CE5, CE6): el Dret civil com a regulador de les relacions interpersonals i la responsabilitat civil; els drets de la personalitat i la distinció entre personalitat física i jurídica; família i successions, matrimoni i filiació, testament i herència; els drets de propietat i els contractes de compravenda, arrendament, préstec i donació; la propietat

intel·lectual i la seua protecció; la cotitularitat, la propietat horitzontal i la comunitat de béns.

- **Bloc 5 — Persona i relacions laborals** (CE1, CE2, CE4, CE5, CE6): el Dret laboral com a regulador de la relació entre empresa i persona treballadora; treball per compte alié i per compte propi; el contracte de treball i les seues modalitats; el salari i el càlcul de la nòmina; canvis i finalització de la relació laboral, acomiadament i quitança; el sistema de Seguretat Social i les seues principals prestacions.
- **Bloc 6 — Persona i impostos** (CE1, CE2, CE4, CE5, CE6): el deure de contribuir al sosteniment de les despeses públiques; els principis del sistema tributari; impostos directes i indirectes; les principals figures de l'ordenament tributari i la seua incidència sobre la persona i sobre l'empresa.
- **Bloc 7 — Persona i comportaments socials** (CE1, CE2, CE4, CE5, CE6): el Dret penal i la tipificació de conductes; el Dret administratiu i la potestat sancionadora; disciplines més recents com el Dret digital —identitat digital i protecció de dades— i el Dret ambiental, amb la seua connexió amb el canvi climàtic.
- **Bloc 8 — Persona i tutela judicial efectiva** (CE1, CE2, CE4, CE5, CE6): introducció al Dret processal; tipologia de jutjats i tribunals i característiques dels juís; el dret a la tutela judicial efectiva i la justícia gratuïta; demanda, sentència i recursos; els procediments de solució extrajudicial de conflictes —negociació, mediació, conciliació i arbitratge—.

*Els blocs 5 i 6 compartixen territori amb FOPP 4t d'ESO i amb els mòduls d'Itinerari Personal per a l'Ocupabilitat. La diferència de tractament és deliberada: allí s'aprén a **usar** una nòmina o una declaració; ací s'estudia **per què la norma és com és**, quin principi constitucional la sosté i què passa quan s'incomplix.*

Temporalització detallada

La distribució orientativa parteix de **2 sessions setmanals** i d'un curs d'unes 66 sessions útils. El repartiment dona una mica més de pes a la primera avaluació, perquè els blocs 1 a 3 sostenen el vocabulari i el mètode que s'apliquen durant la resta del curs.

1a avaluació — Com es fa i qui fa la norma

BLOC DE TREBALL	SESSIONS APROX.
U1 · Societat i Dret: fonts, jerarquia i branques de l'ordenament	8
U2 · Ciutadania global, drets humans i Unió Europea	7
U3 · La Constitució de 1978, els poders de l'Estat i l'Estatut d'Autonomia	8

2a avaluació — El Dret que ja t'afecta hui

BLOC DE TREBALL	SESSIONS APROX.
U4 · Dret civil: persona, família, successions i propietat	8
U5 · Dret laboral i Seguretat Social: contracte, nòmina, acomiadament i prestacions	8
U6 · Dret tributari: deure de contribuir i sistema fiscal	7

3a avaluació — Què passa quan alguna cosa es trenca

BLOC DE TREBALL	SESSIONS APROX.
U7 · Dret penal, administratiu, digital i ambiental	9

El **fil conductor** del curs és una pregunta que es repeteix unitat rere unitat amb contingut distint: *davant d'este problema concret, quina norma s'aplica, qui la va dictar, quin dret protegix i què puc fer*. La primera avaluació ensenya a respondre les dues primeres preguntes; la segona, a reconèixer el problema en la vida quotidiana; la tercera, a saber què fer i davant de qui.

Metodologia

- **Mètode del cas** com a eix: cada unitat arranca d'un supòsit concret i recognoscible —una fiança que no torna, un contracte firmat de paraula, un vídeo que circula per un grup— i l'aprenentatge consisteix a resoldre'l amb la norma a la mà. La teoria apareix quan el cas la reclama.
- **Treball amb fonts primàries i gratuïtes**: BOE, DOGV, DOUE, la seu electrònica de l'ajuntament. La matèria exigeix un examen contrastat de fonts fiables (CE2, CE6), i això només s'aprén obrint el text, no llegint-ne un resum.
- **Argumentació oral estructurada**: debats amb format assignat, juí simulat i defensa de postures atribuïdes per sorteig. Defendre una posició que no es compartix és la forma més eficaç d'aprendre que un argument se sosté pel seu fonament, no per la convicció de qui el diu (CE5).
- **Arbres de decisió**: casos amb decisions encadenades on cada elecció mou uns indicadors i obri la següent, perquè la conseqüència jurídica d'una decisió es veja com a conseqüència i no com a enunciat.
- **Ancoratge a la Comunitat Valenciana**: l'Estatut d'Autonomia, les Corts, el DOGV i les institucions de proximitat —ajuntament,

diputació, Tribunal de les Aigües— entren com a material de treball, no com a il·lustració.

- **Perspectiva de drets humans i d'igualtat** en totes les unitats, en línia amb CE4: detectar la desigualtat al cas concret, no tractar-la com un capítol a banda.
- **Disseny Universal per a l'Aprenentatge (DUA)**: esquemes, mapes de fonts, plantilles de dictamen i guions d'argumentació com a bastida; diverses formes de demostrar el que s'ha après.
- **Avaluació formativa contínua** mitjançant retroalimentació sobre els dictàmens i els tests d'autoavaluació.

Avaluació

Criteris d'avaluació: els de l'annex curricular vigent, associats a les competències específiques CE1-CE6. Atés que tres de les sis competències són d'investigació i expressió, el pes es repartix entre la producció escrita raonada i l'argumentació oral, i les proves memorístiques queden en un paper secundari.

Instruments i ponderació orientativa

INSTRUMENT	PES	QUÈ MESURA
Casos pràctics, dictàmens i treball d'investigació jurídica	40 %	Identificació de la norma aplicable, ús correcte de fonts, raonament jurídic i proposta de solució (CE2, CE4, CE6)
Argumentació oral: debats, juí simulat i exposicions	30 %	Ús del llenguatge jurídic, estructura de l'argument, rèplica al que han dit els altres i absència d'usos discriminatoris de la llengua (CE5)
Proves escrites i tests de comprensió	20 %	Domini del vocabulari jurídic i de l'estructura de l'ordenament, sense la qual no es pot argumentar (CE1, CE2, CE3)

Actitud, participació i ús responsable de fonts	10 %	Rigor en citar, respecte al debat i responsabilitat en l'ús d'informació jurídica i de les TIC (CE5, CE6)
---	------	---

Treball d'investigació jurídica: al llarg del curs, cada alumne o alumna tria un problema jurídic d'actualitat, localitza la normativa aplicable en fonts oficials, contrasta almenys dues interpretacions i redacta un dictamen breu que defén davant del grup a la tercera avaluació. És l'instrument que integra CE2, CE4, CE5 i CE6 en una sola producció.

Recuperació: cada avaluació és recuperable mitjançant el reliurament corregit dels casos pràctics i una prova específica dels continguts de l'avaluació. La qualificació final pondera les tres avaluacions amb els pesos de la taula.

Qualificació: d'1 a 10. Es considera superada la matèria amb una qualificació final igual o superior a 5.

Atenció a la diversitat

- **Plantilles de dictamen i guions d'argumentació** que estructurin la producció escrita i oral i servixen de suport a qui ho necessite sense rebaixar l'exigència del raonament.
- **Casos graduats:** el mateix supòsit admet una resolució bàsica —identificar la norma i el dret en joc— i una d'avançada —discutir la proporcionalitat de la mesura o comparar interpretacions—.
- **Formats alternatius de demostració:** dictamen escrit, exposició oral, mapa de fonts comentat o vídeo argumentatiu, segons el perfil de l'alumnat.
- **Rols al debat:** l'assignació de rols permet participar des de posicions de distinta exigència comunicativa i facilita la incorporació progressiva de l'alumnat amb més dificultat per a parlar en públic.

- **Perspectiva coeducativa:** atenció explícita al repartiment de torns de paraula i a l'ús no discriminatori de la llengua, que la mateixa CE5 exigix avaluar.
- **Adaptacions no significatives** (temps, formats, suports visuals, agrupaments) segons l'informe del Departament d'Orientació i les mesures del centre.

Situacions d'aprenentatge

El material inclou **situacions d'aprenentatge** lligades a cada unitat, entre elles:

- Localitzar al BOE, al DOGV i al butlletí provincial les tres normes que regulen un mateix fet i ordenar-les per jerarquia (U1).
- Reclamar els drets que un reglament europeu reconeix davant la cancel·lació d'un vol, distingint l'atenció deguda de la compensació (U2).
- Preparar la posició de l'alumnat davant del Consell Escolar sobre una norma del centre, aplicant el test de proporcionalitat (U3).
- Decidir si acceptar, acceptar a benefici d'inventari o repudiar una herència amb deutes (U4).
- Verificar l'alta a la Seguretat Social, registrar la jornada i firmar una quitança sense renunciar a reclamar (U5).
- Emetre una factura amb IVA i retenció i comprovar per què declarar torna diners amb ingressos baixos (U6).
- Actuar davant la difusió no consentida del vídeo d'una companya, separant la via penal de menors, la de protecció de dades i la disciplinària del centre (U7).
- Reclamar una fiança de 800 € triant la via proporcionada a la quantia, des del burofax fins al procediment monitori (U8).

Materials i recursos

Tota la programació es basa en els materials oberts de profedeconomia.es per a esta assignatura: el **llibre** (8 unitats, una per bloc de sabers), les **diapositives** derivades de cada unitat, els **arbres de decisió** de la secció d'activitats dinàmiques (un cas encadenat per unitat), els **debats** de la família *Dret i democràcia* (un per unitat, en formats de dilema ètic, taula redona, parlamentari, júri simulat i fishbowl) i els **recursos interactius** —calculadora de nòmina, simulador de declaració de la renda, visualització de la progressivitat fiscal, auditoria de petjada digital i matriu de decisió—. Tot el contingut és adaptable i es publica sota llicència Creative Commons BY-NC-SA.